

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 494/2016-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. decembra 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Jozefom Sabóom, advokátom, Obchodná 187/6, Sečovce, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 138/2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 138/2011 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 138/2011 konal bez zbytočných prieťahov.

3. [REDACTED] finančné zadostučinenie n e p r i z n á v a .

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť [REDACTED] trovy právneho zastúpenia v sume 303,16 € (slovom tristotri eur a šestnásť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Jozefa Sabóa, advokátska kancelária, Obchodná 187/6, Sečovce, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 494/2016-12 zo 17. augusta 2016 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 138/2011 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom, v ktorom je sťažovateľ v procesnej pozícii žalobcu „o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím“, dochádza k zbytočným prietahom. Poukázal na to, že žaloba o náhradu škody bola okresnému súdu doručená 27. októbra 2011, následne sťažovateľ podal sťažnosti na prietahy v konaní, ktoré boli okresnému súdu doručené 8. októbra 2012 a 25. júla 2013. V oboch prípadoch predseda okresného súdu v odpovedi na uvedené sťažnosti nekonštatoval ich opodstatnenosť. Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom

zo 17. septembra 2014, ktorý bol následne na základe odvolaní účastníkov zrušený uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 Co/1029/2014-397 z 26. februára 2016 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ podal okresnému súdu ďalšiu sťažnosť na prieťahy v konaní datovanú na 14. apríl 2016, „v ktorej poukázal na závery odvolacieho súdu uvedené v uznesení č. k. 3Co/1029/2014 - 397, teda že okresný súd sa dopustil procesného pochybenia, ktoré má za následok ďalšie prieťahy v konaní“. Predseda okresného súdu v odpovedi na uvedenú sťažnosť uviedol, že zo strany okresného súdu nedošlo k prieťahom a dĺžku konania na odvolacom súde nie je oprávnený hodnotiť ani posudzovať.

Sťažovateľ konštatoval, že odo dňa začatia konania uplynulo už viac ako 4 roky a 7 mesiacov, nejde o právne ani fakticky zložitú vec a účastníci nijakým spôsobom neprispeli k predĺženiu konania.

Sťažovateľ tiež vytkol, že prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo viac ako po roku od podania žaloby a „i keď okresný súd nebol celkom nečinný, zabezpečoval potrebné podklady pre rozhodnutie a vyjadrenia účastníkov konania, postup súdu bol spomalený, málo efektívny a vykazuje znaky zbytočných prieťahov“. Zároveň poukázal na to, že pojednávania 17. apríla 2013 a 18. júna 2014 boli zrušené z dôvodu na strane okresného súdu. Za najzávažnejšie však sťažovateľ považuje „procesné pochybenie okresného súdu, keď v rozpore so zákonom č. 514/2003 Z. z., novelizovaným zákonom č. 412/2012 Z. z. s účinnosťou od 01.01.2013 ďalej pokračoval v konaní proti žalovanému Ministerstvu vnútra SR, hoci už nebol orgánom oprávneným zastupovať štát v tejto veci“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prieťahov a zaplatiť sťažovateľovi finančné zadost'učinenie v sume 5 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Na výzvu ústavného súdu sa podaním sp. zn. 1 SprV/647/2016 z 30. septembra 2016 doručeným ústavnému súdu 3. októbra 2016 vyjadril k sťažnosti predseda okresného súdu, v ktorom uviedol chronologický prehľad jednotlivých úkonov okresného súdu a konštatoval, že *„pokiaľ ide o skutkovú a právnu zložitosť sporu, tu treba poukázať na zrušujúce uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 26.2.2016, v ktorom bolo konštatované, že zo strany súdu prvého stupňa došlo k procesnému pochybeniu, keďže nekonal so štátnym orgánom, ktorý bol oprávnený konať pred súdom za štát v zmysle ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. Je však potrebné uviesť, že súd konal so štátnym orgánom, ktorý v žalobe označil sám sťažovateľ. Ešte aj v písomnom vyjadrení zo dňa 11.12.2014 právny zástupca sťažovateľa uvádza, že... konajúci súd... správne považoval Ministerstvo vnútra SR za orgán konajúci v mene štátu...“*.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení uviedol:

„... pojednávanie zo dňa 27.2.2013 bolo odročené z dôvodu neprítomností procesných strán a dňa 17.3.2014 požiadal právny zástupca žalobcu o poskytnutie dodatočnej lehoty na označenie dôkazov, resp. ich doručenie súdu, nakoľko má záujem predložiť ďalšie dôkazy (teda takmer 2,5 roka po podaní žaloby).

... zo strany súdu došlo k odročeniu pojednávania zo dňa 17.4.2013 pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne, avšak už 18.4.2013 bol vo veci určený nový termín pojednávania na deň 22.5.2013. Inak možno priebeh daného konania hodnotiť ako pomerne priebežný. Obdobie, keď sa spis nachádzal na odvolacom Krajskom súde v Košiciach, nie som oprávnený žiadnym spôsobom hodnotiť či posudzovať, som ale toho názoru, že toto obdobie nemožno pripísať na farchu okresného súdu.“

Predseda okresného súdu zároveň vo vyjadrení vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

K vyjadreniu okresného súdu zaujal na základe výzvy ústavného súdu stanovisko aj právny zástupca sťažovateľa. Tento vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 21. októbra 2016 poukázal na to, že napadnuté konanie trvá už takmer 5 rokov,

v prejednávanej veci neexistujú vážnejšie procesné prekážky a k namietaným priet'ahom v konaní nedošlo v dôsledku zložitosti veci, ale predovšetkým v dôsledku postupu okresného súdu. Právny zástupca s'ťažovateľa opäť poukázal aj na uznesenie Krajského súdu v Košiciach, ktorý v ňom konštatoval, že okresný súd sa dopustil procesného pochybenia, keď nekonal so štátnym orgánom, ktorý bol oprávnený konať, pričom na zmenu tohto štátneho orgánu prihliada súd z úradnej povinnosti. V dôsledku uvedeného procesného pochybenia krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, teda postup okresného súdu spôsobil priet'ahy v konaní.

Právny zástupca s'ťažovateľa zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej s'ťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o s'ťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

S'ťažovateľ sa svojou s'ťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov. Zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. K porušeniu s'ťažovateľom označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 6 a § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde je sťažovateľ žalobcom v konaní o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ čiastočne, hoci nie významnou mierou, tiež prispel k doterajšej dĺžke napadnutého konania, a to nedostavením sa jeho právneho zástupcu na pojednávanie konané 27. februára 2013 a žiadosťou o jeho odročenie. Zároveň ústavný súd poukazuje na to, že právny zástupca sťažovateľa v závere pojednávania konaného 26. februára 2014 požiadal o poskytnutie lehoty na vyjadrenie, či vo veci bude navrhovať ďalšie dokazovanie, resp. na predloženie dôkazov. Po uplynutí stanovenej lehoty sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 17. marca 2014 požiadal o poskytnutie dodatočnej lehoty *„na označenie dôkazov resp. ich doručenie súdu, nakoľko má záujem ďalšie dôkazy v konaní predložiť, avšak v stanovenej lehote tak nestihol učiniť“*.

3. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v doterajšom priebehu konania a zistil, že z dôvodov na strane súdu boli zrušené pojednávania nariadené na 17. apríl 2013 a 18. jún 2014. Ústavný súd však pri hodnotení postupu okresného súdu v napadnutom konaní poukazuje predovšetkým na uznesenie Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Co 1029/2014-397 z 26. februára 2016, ktorým bol zrušený rozsudok okresného súdu vydaný v napadnutom konaní a vec vrátená tomuto súdu na ďalšie konanie. Dôvodom

uvedeného rozhodnutia krajského súdu bolo procesné pochybenie okresného súdu, ktorý vo veci nekonal s tým štátnym orgánom, ktorý bol oprávnený konať v mene štátu v zmysle ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Z uvedených skutočností vyplýva nesprávna činnosť okresného súdu, ktorá spôsobila prietahy v napadnutom konaní.

Nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania bez právoplatného skončenia veci a vzhľadom na konštatovanú nesprávnu činnosť okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, mu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 138/2011 konal bez zbytočných prietahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa čl. 127 ods. 1 ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Z uvedeného textu ústavy vyplýva, že ústavný súd môže, avšak nemusí priznať primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 €, čo odôvodnil hrubým a svojvoľným porušením jeho práv, nezjednaním nápravy napriek jeho sťažnostiam na priedahy v konaní, pocitmi bezmocnosti, menejcennosti a nedôvery v možnosť poskytnutia spravodlivosti.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Ústavný súd pri rozhodovaní otázky priznania finančného zadosťučinenia aplikoval zásadu spravodlivosti, zohľadnil konkrétne okolnosti prípadu a zároveň sa riadil úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou.

Deklarovanie porušenia práv sťažovateľa a príkaz okresnému súdu konať bez zbytočných priedahov predstavujú vo svojom súhrne podľa názoru ústavného súdu dostatočné zavriešenie poskytnutej ústavnoprávnej ochrany a vytvárajú reálny predpoklad i pre garantovanie ústavne konformnej ochrany práv sťažovateľa v ďalšom konaní pred všeobecnými súdmi, preto mu požadované primerané finančné zadosťučinenie nepriznal.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti požadoval náhradu trov konania, ktorých výšku nešpecifikoval.

Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 303,16 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2016 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) v hodnote po 143 € vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 8,58 €. Náhradu za tretí úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu okresného súdu doručené ústavnému súdu 21. októbra 2016, ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože obsah doručeného stanoviska nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2016